

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

DREPTUL DE OPȚIUNE SUCCESORALĂ. SUBIECTELE DREPTULUI DE OPȚIUNE SUCCESORALĂ. CREDITORII SUCCESIBILULUI. PARTEA A II-A

Prof. univ. dr. Ioana NICOLAE

Abstract

The present study aimed to the situation of the successor's creditors (legal or testamentary), who have the possibility to promote oblique action, as well as the revocation action, in order to satisfy the debts they have against the successors.

Keywords: *right of successional option, successor's creditors (legal or testamentary).*

1. Creditorii succesibilului

Dreptul de opțiune succesorală aparține și creditorilor succesibililor, fie că este vorba despre moștenitorii legali sau cei testamentari. Creditorii succesibilului pot să își exercite dreptul de opțiune succesorală pe cale oblică sau prin acțiunea revocatorie. În ceea ce privește acceptarea moștenirii pe cale oblică, art. 1107 C. civ. statuează că aceștia (creditorii succesibilului) pot accepta moștenirea, pe cale oblică, în limita îndestulării creanței lor. În privința acțiunii revocatorii amintim prevederile art. 1122 C. civ., care statuează faptul că, creditorii succesibilului care a renunțat la moștenire în fraudă lor pot cere instanței revocarea renunțării în ceea ce îi privește, însă numai în termen de 3 luni de la data la care au cunoscut renunțarea. Admiterea acțiunii în revocare produce efectele acceptării moștenirii de către succesibilul debitor numai în privința creditorului reclamant și în limita creanței acestuia.

Din textele enunțate anterior rezultă că acțiunea oblică și acțiunea revocatorie pot fi inițiate doar de creditorii succesibilului, nu și de creditorii succesiunii ori de moștenitorii legali sau cei testamentari. De asemenea, se impune a preciza că față

de redactarea art. 1107 C. civ., rezultă că acceptarea moștenirii pe cale oblică nu presupune neapărat o acțiune în justiție, ci aceasta se poate face în fața notarului public și doar în ipoteza în care ceilalți moștenitori își exprimă dezacordul și astfel procedura devine contencioasă, notarul va îndruma părțile să se adreseze instanței de judecată. Spre deosebire, atunci când ne referim la acceptarea moștenirii pe calea acțiunii revocatorii, aceasta poate avea loc exclusiv prin promovarea unei acțiuni în justiție, întrucât se atacă un act juridic unilateral, adică atunci când se atacă actul de renunțare la moștenire¹.

2. Acceptarea moștenirii pe calea acțiunii oblice

Așa cum am amintit anterior, creditorii succesibilului pot accepta moștenirea, în limita îndeplinirii creanței lor.

Pentru a promova o acțiune oblică este necesar însă să fie îndeplinite cumulativ toate condițiile acestui tip de acțiune, după cum urmează²:

- creditorul succesibilului trebuie să aibă o creanță certă și exigibilă;
- debitorul trebuie să fie neglijent sau să refuze exercitarea persoană a dreptului său de opțiune succesorală;
- urmare a poziției debitorului, creditorul suferă un prejudiciu.

Însă este de precizat că succesibilul debitor va trebui să îndeplinească totodată și condițiile generale pentru a putea moșteni, respectiv să aibă capacitate succesorală, să nu fie nedemn și să aibă fie vocație succesorală legală, fie vocație succesorală testamentară. În ipoteza moștenitorului rezervatar debitor, dezmoștenit de către defunct, având în vedere că acesta are dreptul la rezerva succesorală, chiar împotriva voinței defunctului, creditorul său va putea formula acțiunea oblică pentru a se îndeștula din rezerva cuvenită acestuia. În schimb, dacă moștenitorul nerezervatar debitor a fost dezmoștenit de defunct, în această ipoteză creditorul

---

¹ G. Boroi, C.A. Anghelescu, I. Nicolae, Fișe de drept civil, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 685.

² Pentru reglementarea acțiunii oblice, a se vedea art. 1560 C. civ.

Art. 1.560. Noțiune. (1) Creditorul a cărui creanță este certă și exigibilă poate să exercite drepturile și acțiunile debitorului atunci când acesta, în prejudiciul creditorului, refuză sau neglijează să le exercite.

(2) Creditorul nu va putea exercita drepturile și acțiunile care sunt strâns legate de persoana debitorului.

(3) Cel împotriva căruia se exercită acțiunea oblică poate opune creditorului toate mijloacele de apărare pe care le-ar fi putut opune debitorului.

Legea de aplicare: Art. 116. Dispozițiile art. 1.558-1.565 din Codul civil se aplică și creditorilor ale căror creanțe s-au născut înainte de data intrării sale în vigoare, dacă scadența se situează după această dată.

său nu va putea promova acțiunea oblică, debitorul său fiind înlăturat de la moștenire³.

Efectele admiterii acțiunii oblice constau în aceea că acceptarea pe cale oblică va profita doar creditorului care a promovat acțiunea, precum și creditorilor intervenienți iar nu tuturor creditorilor succesibilului. În alte cuvinte, moștenirea va fi acceptată doar în limita îndestulării creanței creditorului reclamant, precum și, dacă este cazul, a creanțelor creditorilor intervenienți⁴. Este de precizat că potrivit dispozițiilor de drept comun, reglementând efectele admiterii acțiunii oblice, hotărârea judecătorească de admitere a acțiunii oblice profită tuturor creditorilor, fără nicio preferință în favoarea creditorului care a exercitat acțiunea (art. 1561 C. civ.). Remarcăm așadar că în materia acțiunii oblice reglementate de art. 1107 C. civ., există deosebiri față de dreptul comun.

Este de precizat de asemenea că prin exercitarea acțiunii oblice, creditorul succesibilului nu devine titularul dreptului de opțiune succesorală, ci acesta doar valorifică neglijența ori refuzul exercitării dreptului de opțiune succesorală de către succesibil (care este debitorul acestuia).

Deosebit de cele menționate anterior, este de precizat că succesibilul își va putea manifesta propriul drept de opțiune succesorală (putând accepta sau renunța la moștenire), aceasta deoarece acceptarea făcută de creditorul său operează doar în limita îndestulării creanței sale, deci nu în privința întregii moșteniri cuvenite succesibilului. În alte cuvinte, succesibilul își păstrează dreptul de opțiune succesorală pentru ceea ce excede creanței creditorului care a promovat acțiunea oblică.

3. Acțiunea revocatorie

Creditorii succesibilului care a renunțat la moștenire în fraudă lor pot cere instanței revocarea renunțării în ceea ce îi privește, însă numai în termen de 3 luni de la data la care au cunoscut renunțarea.

Ca și în cazul acțiunii oblice, pentru promovarea acțiunii revocatorii⁵ trebuie

---

³ G. Boroi, C.A Angheliescu, I. Nicolae, Fișe de drept civil, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 685.

⁴ G. Boroi, C.A Angheliescu, I. Nicolae, Fișe de drept civil, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 685.

⁵ Pentru detalii privind acțiunea revocatorie, a se vedea art. 1562-1564.

Art. 1.562. Noțiune. (1) Dacă dovedește un prejudiciu, creditorul poate cere să fie declarate inopozabile față de el actele juridice încheiate de debitor în fraudă drepturilor sale, cum sunt cele prin care debitorul își creează sau își mărește o stare de insolvabilitate.

(2) Un contract cu titlu oneros sau o plată făcută în executarea unui asemenea contract poate fi declarată inopozabilă numai atunci când terțul contractant ori cel care a primit plata cunoștea faptul că debitorul își creează sau își mărește starea de insolvabilitate.

Art. 1.563. Condiții privitoare la creanță. Creanța trebuie să fie certă la data introducerii acțiunii.

îndeplinite cumulativ mai multe condiții, după cum urmează⁶:

- succesibilul să fi renunțat la moștenire. se impune a preciza că acțiunea revocatorie nu poate fi promovată dacă succesibilul nu acceptă moștenirea în termenul de exercitare a dreptului de opțiune succesorală, deoarece deși succesibilul devine străin de moștenire, în acest caz creditorii au avut deschisă calea acțiunii oblice;

- creanța creditorului trebuie să fie anterioară actului de renunțare la moștenire a succesibilului;

- creanța trebuie să fie certă la data promovării acțiunii revocatorii;

- să aibă loc o fraudare a intereselor creditorului, în sensul că dacă succesibilul debitor ar fi acceptat moștenirea ar fi dispărut sau s-ar fi micșorat starea de insolabilitate a succesibilului debitor;

- să existe un prejudiciu în persoana creditorului succesibilului.

De asemenea, ca și în cazul acțiunii oblice, succesibilul trebuie să îndeplinească condițiile generale pentru a putea moșteni, respectiv să aibă capacitate succesorală, să nu fie nedemn și să aibă fie vocație succesorală legală, fie vocație succesorală testamentară.

În ceea ce privește termenul de prescripție în care poate fi promovată acțiunea revocatorie, textul art. 1122 alin. (1) C. civ. stabilește că acesta este de 3 luni de la data la care a cunoscut renunțarea la moștenire, este un termen special de prescripție care curge cel mai târziu de la data înscrierii declarației de renunțare la moștenire în registrul național notarial.

Efectul admiterii acțiunii revocatorii⁷ constă în aceea că urmare a admiterii acțiunii, în primul rând devine inopozabilă renunțarea la moștenire față de creditorul care a promovat acțiunea, succesibilul fiind considerat acceptant al moștenirii în limita creanței pe care o are împotriva succesibilului. De asemenea, este de precizat că acceptarea moștenirii operează doar în limita creanței creditorului reclamant, precum și a creditorilor intervenienți și va produce efecte doar în

Art. 1.564. Termen de prescripție. Dacă prin lege nu se prevede altfel, dreptul la acțiune se prescrie în termen de un an de la data la care creditorul a cunoscut sau trebuia să cunoască prejudiciul ce rezultă din actul atacat.

⁶ G. Boroi, C.A Anghelescu, I. Nicolae, Fișe de drept civil, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 686.

⁷ În privința efectelor admiterii acțiunii revocatorii, a se vedea art. 1565 C. civ. Art. 1.565. Efectele admiterii acțiunii. (1) Actul atacat va fi declarat inopozabil atât față de creditorul care a introdus acțiunea, cât și față de toți ceilalți creditori care, putând introduce acțiunea, au intervenit în cauză. Aceștia vor avea dreptul de a fi plătiți din prețul bunului urmărit, cu respectarea cauzelor de preferință existente între ei.

(2) Terțul dobânditor poate păstra bunul plătind creditorului căruia profită admiterea acțiunii o sumă de bani egală cu prejudiciul suferit de acesta din urmă prin încheierea actului. În caz contrar, hotărârea judecătorească de admitere a acțiunii revocatorii indisponibilizează bunul până la încetarea executării silite a creanței pe care s-a întemeiat acțiunea, dispozițiile privitoare la publicitatea și efectele clauzei de inalienabilitate aplicându-se în mod corespunzător.

privința acestora, nu și a altor creditori ai succesibilului. Nu în ultimul rând este de precizat că prin admiterea acțiunii creditorul reclamant nu devine titularul dreptului de opțiune succesorală și nici moștenitor.

4. Concluzii

Prezentul studiu a analizat opțiunile recunoscute de lege creditorilor succesibilului de a-și satisface creanțele pe care le au împotriva succesibililor legali sau testamentari. În acest sens am prezentat acțiunea oblică, precum și acțiunea revocatorie, punctând condițiile cumulative ce trebuie îndeplinite, particularitățile fiecăreia dintre acțiuni, precum și efectele generate de admiterea acestora.

Bibliografie:

- Nicolae I., *Devoluțiunea legală și testamentară a moștenirii*, Ed. Hamangiu, București, 2016;
- Boroș G., Angheliescu C.A., Nicolae I., *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022;
- Kociș J., Vasilescu P., *Drept civil. Succesiuni*, Ed. Hamangiu, București, 2016;
- Bacaci Al., Comăniță Gh., *Drept civil. Succesiunile*, Editura Universul Juridic, București, 2013.